

УДК 340

DOI 10.31732/2708-339X-2023-10-67-75

АЛГОРИТМИ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИХ ОСНОВ ПРОЦЕСІВ ВІЗОВОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ – ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Казік Т. В.,

аспірантка кафедри теорії та історії держави і права
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: KazikT@krok.edu.ua
ORCID: orcid.org/0000-0001-5753-5768

ALGORITHMS OF THEORETICAL AND LEGAL BASIS OF VISA LIBERALIZATION PROCESSES – TODAY'S CHALLENGES

Kazik T. V.,

PhD student of the Department of Theory and History
of the State and Law, «KROK» University
Kyiv, Tabirna St., 30-32, Ukraine, 03113
e-mail: KazikT@krok.edu.ua
ORCID: orcid.org/0000-0001-5753-5768

Анотація. У науковій статті розглянуті теоретико-правові основи процесів візової лібералізації між Україною та країнами Європейського союзу, акцентована увага на викликах сьогодення в умовах повномасштабної військової агресії, глобалістичних впливах і челенджах. Україна, починаючи з часів незалежності впевнено тримає курс на інтеграцію у європейських співтовариство. Зрозуміло, що це процес довготривалий і непростий – процес юридичного, економічного, культурного, соціального і політичного упорядкування, узгодження, а також об'єднання структур і функцій у відповідно адаптовану систему. На даний момент європейська інтеграція, її конструкції і механізми, вибудовуються за рахунок розширення Європейського Союзу і Ради Європи. Європейський вибір і стратегічні, життєвоважливі інтереси українства сьогодні, в умовах жахливої, кровопролитної війни, розв'язаної російською воєнщиною, є у об'єктивних реаліях без альтернативними і невід'ємними. Практично, сьогодні на повісті дня, стоїть питання, чи зможе Україна, що розташована у центральній частині Європи, залишатись самостійною, незалежною державою? Країни ЄС, і не тільки чинить дії допомоги Україні, які перш за все направлені на збереження територіальної цілісності, суверенітету, оборонної спроможності. Надають військову допомогу, проводять військові вишколи військовиків згідно стандартів НАТО, прийняли і забезпечили проживання і навчання біженців з України, матерів, дітей, людей старшого віку, пенсіонерів на своїй території, по неофіційним підрахункам більше шести мільйонів українців сьогодні у зв'язку з війною проживають у Європі. Забезпечують безоплатне медичне лікування і реабілітацію поранених військовиків і цивільного населення, що зазначило що зазнало вогнепальних тяжких поранень і поневічень у результаті російської військової агресії. Продумані, контрольовані, прагматичні, правові підходи до міграційних процесів, дали би значний динамізм і позитив ефективного спрощення можливості переміщення і руху індивідів у межах європейського простору, належного забезпечення контрольованості даних процесів, всесторонньої безпеки жителів країн ЄС від негативізму процесів незаконної міграції, порушень прав і свобод громадян країн Європейського Союзу, та пов'язаних потенційних ризиків від незаконної міграції. Теоретико-правовий аналіз процесів візової лібералізації дає підстави для констатації, на думку автора недостатньої юридичної забезпеченості даних підходів, розумінь і тлумачень, що відповідно негативно відбивається на ефективності нормативно-правової асекурації. Повільність і непоследовність реформ, масова масштабна корупція, можуть стати реальними причинами через які відносини України і ЄС

перейдуть у фазу скасування безвізового режиму, і відповідно про ніяку візову лібералізацію не може бути і мови. На жаль, такі негативні тенденції у реаліях сьогодення не поодинокі.

Ключові слова. Порівняльно-правовий аналіз, міжнародно-правове утвердження, теоретико-правові основи, процеси візової лібералізації, країни ЄС, європейська інтеграція, механізми адаптації, міжнародні принципи і стандарти, євроінтеграція, безвізовий режим.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 18.

Abstract. The scientific article examines the theoretical and legal foundations of visa liberalization processes between Ukraine and the countries of the European Union, focusing attention on today's challenges in the conditions of full-scale military aggression, globalist influences and challenges. Since the time of independence, Ukraine has been confidently on course for integration into the European community. This is a long-term and difficult process - a process of legal, economic, cultural, social, and political regulation, coordination, as well as unification of structures and functions into a correspondingly adapted system. Now, European integration, its structures, and mechanisms, are built due to the expansion of the European Union and the Council of Europe. The European choice and the strategic, vital interests of Ukrainians today, in the conditions of a terrible, bloody war unleashed by the Russian military, are in objective realities without alternatives and inalienable. Practically, today on the agenda is the question whether Ukraine, located in the central part of Europe, will be able to remain an independent, independent state? EU countries, and not only, take actions to help Ukraine, which are primarily aimed at preserving territorial integrity, sovereignty, and defense capability. They provide military aid, conduct military training for soldiers in accordance with NATO standards, accepted and provided housing and education for refugees from Ukraine, mothers, children, elderly people, pensioners on their territory, according to unofficial estimates, more than six million Ukrainians are currently living in connection with the war in Europe. They provide free medical treatment and rehabilitation of wounded military personnel and civilians who suffered serious gunshot wounds and mutilations because of Russian military aggression. Thoughtful, controlled, pragmatic, legal approaches to migration processes would give significant dynamism and positive effect of effectively simplifying the possibility of movement and movement of individuals in the mechs of the European space, proper provision of controllability of these processes, comprehensive security of residents of EU countries from the negativity of illegal migration processes, violations of rights and freedoms of citizens of the European Union countries, and related potential risks from illegal migration. The theoretical and legal analysis of visa liberalization processes provides grounds for stating, in the author's opinion, insufficient legal security of these approaches, understandings and interpretations, which accordingly has a negative impact on the effectiveness of regulatory and legal assurance. The slowness and inconsistency of reforms, massive large-scale corruption, can become the real reasons for which relations between Ukraine and the EU will move into the phase of canceling the visa-free regime, and accordingly, there can be no question of any visa liberalization. Unfortunately, such negative trends are not unique in today's realities.

Keywords: Comparative legal analysis, international legal approval, theoretical and legal foundations, visa liberalization processes, EU countries, European integration, adaptation mechanisms, international principles and standards, European integration, visa-free regime.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 18.

Постановка проблеми. Вислів «процеси лібералізації візового режиму» у реаліях сьогодення віддзеркалює глибоко вкорінене в Україні уявлення про те, що ЄС повинен надати і забезпечити комфортні напрямки європейської інтеграції, продуманої міграційної політики, максимального спрощення можливостей пересування індивідів у країнах Європейського простору. Однак потенційні ризики системної масштабної корупції, організованої злочинності і динамічності її організованих міжнародних форм, фігурантами яких досить часто є

громадяни України, являється негативним маркером спроможності забезпечення належної правової безпеки і контролю від незаконної міграції, потенційних ризиків, які вона несе для громадян країн ЄС, в умовах процесів лібералізації візового режиму. Особливу тривогу викликають у спільноти ЄС, що в орбіту цих негативних злочинних спрямувань, все більше, поряд із злочинцями, масштабно беруть участь державні службовці, що повинні протистояти цим негативним явищам, прикордонні служби, митники, державні функціонери (система «шлях») і т.п.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході підготовки і написання даної наукової статті використані праці, що пов'язані з візовими процесами, зокрема: С. Закірова, О. Зеркаль, О. Ільченко, С. Мітряєва, М. Смолярова та міжнародні законодавчі акти.

Формулювання цілей статті. Метою наукової статті є здійснення аналізу теоретико-правових основ процесів візової лібералізації в умовах повномасштабної військової агресії і глобалістичних викликах і транзитах.

Виклад основного матеріалу. Продумані і прагматичні правові підходи до міграційних стратегій повинні бути направлені на максимальне спрощення можливостей переміщення індивідів у межах європростору. Людина повинна себе відчувати, перш за все, людиною у повному розумінні цього слова. Її права гарантовані найвищими законами держав – Конституціями країн.

На превеликий жаль, ті особи, які мали змогу пересікати кордони нашої держави з країнами ЄС, навіть не дивлячись на те, що ще 05.04.2010 року набув чинності основний документ ЄС – Візовий кодекс, який сформував правовий фундамент візових процесів ЄС, де основи візової лібералізації спрямовані на сприяння переміщення індивідів на законних підставах і протидію незаконним міграційним викликам. У контексті зазначеного слід акцентувати увагу, що ще однією з важливих ключових визначень нормативно-правових форм взаємодії між Європейським Союзом та іншими країнами, є угода про спрощення візового режиму, зокрема важливо згадати Угоду України і ЄС, що набула чинності 01.01.2008 року, «Угода між Україною та Європейським співтовариством про спрощення оформлення віз» – Люксембург 18.06.2007 року [1]. Угоди (доповнення) від 23.07.2012 [2] і 2014 рр. [3].

Як зазначалося нами раніше, лібералізація візового режиму являє собою багатоетапний процес. Цей процес регулюється великою кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили, які у своїй сукупності становлять так звану «систему джерел правового регулювання процесу лібералізації візового режиму».

Питання правового регулювання лібералізації візового режиму є об'єктом чималої кількості наукових досліджень. Ця тема неодноразово привертала увагу як українських, так і зарубіжних вчених.

Разом з тим, комплексних досліджень, присвячених правовому регулюванню процесу лібералізації візового режиму в ЄС наразі є недостатньо. Аналіз джерел правового регулювання лібералізації візового режиму здійснюється науковцями здебільшого фрагментарно, у контексті дослідження того чи іншого нормативно-правового акта, деяких аспектів регулювання лібералізація візового режиму, або ж науковці вивчають це питання на прикладі окремої країни-члена ЄС. Значне обумовлює потребу відповідних наукових напрацювань.

Передусім слід звернутися до дефініції поняття «джерела правового регулювання» як до ключового поняття даної наукової статті дослідження. Узагальнення наукових джерел дозволяє стверджувати, що, попри неодноразово вживання даної терміносполуки в наукових дослідженнях з різних галузей права, її визначення в доробках українських науковців недостатні. З огляду на це, насамперед, необхідно доповнити цю наукову прогалину. З цією метою звернемося до наукових напрацювань та проаналізуємо поняття «Правові основи – джерела права» та «правове регулювання» від яких, на нашу думку, і походить поняття «джерела правового регулювання».

Узагальнення наукових підходів, запропонованих дослідниками і вченими у наукових джерелах, дає змогу зазначити, що під правовими основами, джерелами права, згідно доктринальних підходів, варто розуміти виражений в офіційній формі комплекс юридичних ідей, поглядів, теорій, які обумовлюють створення функціонування права, у формальному (юридичному) розумінні – це спосіб вираження змісту правил поведінки або те, що дає правило загальнообов'язковий характер. Тобто, «правові основи – джерела права» за своїм змістом – це офіційні форми зовнішнього вираження й закріплення правових норм, які діють у державі [4, с. 112-179].

Отже, можемо зробити висновки, що вони надають змогу у повній мірі зрозуміти сутність поняття. За винятком хіба що інтерпретації запропонованого тлумачення поняття джерел права, в загальному їх розумінні до теми нашого дослідження.

Що ж стосується поняття «правове регулювання», то можна виокремити вузьке та широке розуміння правового регулювання. Так, А.М. Куліш розуміє правове регулювання як «здійснюваний в інтересах суспільства за допомогою норм права вплив на поведінку учасників суспільних відносин з метою встановлення й упорядкування останніх» [5, с. 62]. Порівняно дещо більш змістовно, на нашу думку, конкретизований підхід пропонує С.В. Чорний, який вважає, що правове регулювання – це вплив держави на суспільні відносини через систему правових засобів, з метою встановлення конкретних прав і обов'язків учасників цих відносин та їх упорядкування [6, с. 252]. У свою чергу, Р. Я. Демків наводить ширше визначення, але замінює поняття «правове регулювання» на «юридичне регулювання», під яким розуміє специфічну діяльність держави, її

органів, посадових осіб і уповноважених на те громадських організацій щодо впорядкування суспільних відносин шляхом встановлення юридичних норм і прийняття в необхідних випадках індивідуальних рішень відповідно до цих норм, вирішення юридично значущих питань, що виникають у межах таких відносин [7, с. 21]. Обидва підходи, на думку автора статті, заслуговують на увагу, втім не дають змоги повною мірою зрозуміти сутність явища правового регулювання, тому потребують уточнень. Крім цього, кожне із наведених тлумачень має певні прогалини та потребує уточнень.

Зважаючи на вищезазначене та беручи до уваги наявні доктринальні напрацювання, під джерелами правового регулювання процесу лібералізації візового режиму, на думку автора, варто розуміти, як здійснюваний уповноваженими суб'єктами вплив на поведінку учасників суспільних відносин у сфері лібералізації візового режиму, шляхом розробки та прийняття правових норм з метою встановлення конкретних прав і обов'язків учасників цих відносин та їх упорядкування в інтересах суспільства.

Для кращого теоретико-правового осмислення даного питання, на думку автора, доречно розглянути джерела регулювання правових основ процесів лібералізації візового режиму шляхом групування із застосуванням методу класифікації. Зокрема, взявши за основу класифікацію джерел права ЄС, пропонуємо класифікувати джерела правового регулювання процесу лібералізації візового режиму такі дві групи:

- джерела правового регулювання процесу лібералізації візового режиму первинного права («первинне законодавство»): установчі договори, на базі яких створена організація і сформоване коло найбільш значущих її органів, також нормативно-

правові акти, які прирівнюються до установчих документів ЄС;

- джерела правового регулювання процесу лібералізації візового режиму вторинного права («вторинне законодавство»): основна маса всіх численних документів, яка поєднує правові акти, прийняті органами ЄС: Візовий кодекс, конвенції, регламенти, висновки, директиви, прецедентна практика Суду ЄС, міжнародні договори, які укладено з третіми країнами, міжнародні договори, які укладено з міжнародними організаціями.

Визначившись із класифікацією джерел, розглянемо їх детальніше. Зважаючи на логіку дослідження, розпочати, на нашу думку, варто із Договору при застосування Європейської спільноти (Маастрихтського договору). Адже підписання цього документу стало важливою подією у визначенні порядку вільного пересування осіб. Саме підписання Маастрихтського договору, який створив Європейський союз та запровадив концепцію спільного європейського громадянства, було вагомим кроком на шляху становлення свободи пересування для всіх громадян держав-членів. Наразі громадяни країн Європейського Союзу мають право вільно перетинати внутрішньодержавні кордони, шукаючи можливості для роботи і освіти, більш високого рівня життя чи навіть більш бажаного клімату [8]. Відповідне положення закріплене ст. 18, де зазначається: «Кожен громадянин Союзу має право на вільне пересування та перебування на території держав-членів, з урахуванням обмежень та умов, закладених у цьому Договорі та заходах, ухвалених на його виконання» [9].

Наступний важливий нормативно-правовий акт, який також варто віднести до джерел так званого «первинного права» – Договір про функціонування ЄС (далі ДФЄС) [10]. Відповідно до статті 20 ДФЄС

встановлено право громадян Союзу на вільне переміщення та проживання на території держав-членів за умови непорушення обмежень, які передбачають установчі договори та положення, прийняті на їх підставі.

Правовою основою візової політики ЄС виступають також положення статті 77(2) (а) ДФЄС, згідно з якою Європейський Парламент та Рада ЄС приймають акти з питань загальної політики щодо віз та інших дозволів на короткострокове перебування. Відповідно до цієї норми ДФЄС, Рада та Парламент видають акти Союзу, що формують системи правових актів, яку можна умовно кваліфікувати, як візове законодавство ЄС. При цьому, візове законодавство виступає як один із елементів законодавства ЄС про свободу пересування осіб (законодавства ЄС про перетин людей державних кордонів).

Значні корективи у здійсненні міграційної політики в межах європейського простору внесло прийняття Лісабонської угоди від 19 жовтня 2007р. Важливість цього міжнародного документу підтверджується поглядами М. Чулаєвської, яка стверджує, що саме зазначена угода вивела міграційну політику ЄС на якісно новий рівень із зазначенням того, що спільна міграційна політика в ЄС визначається такою, що сформована [11, с. 247].

Крім цього варто зазначити, що сприйняттям Лісабонської угоди було значно розширено компетенцію Суду ЄС із питань візової політики. Зокрема, Суд ЄС отримав повну юрисдикцію щодо всіх заходів, прийнятих відповідно до розділу V ДФЄС. Адже, якщо проаналізувати положення ДФЄС до набрання чинності Лісабонської угоди у грудні 2009 року, то можна дійти висновку, що юрисдикція Суду щодо віз, надання притулку, імміграції та інших питань, пов'язаних із вільним пересуванням людей, була досить обмеженою. Підтвердження цієї тези

можна віднайти й безпосередньо у практиці суду. Показовим у цьому контексті є рішення у справі *Georgescu*. Так, фактично у своєму рішенні у справі *Georgescu* Суд ЄС зазначив, що на підставі колишньої статті 68 (1) ДЄС, він не мав юрисдикції тлумачити Положення про візи на основі попереднього рішення національного суду, який не був судом останньої інстанції [12]. Лісабонський договір скасував колишню статтю 68, тим самим усуваючи ці обмеження щодо юрисдикції Суду виносити попередні рішення. Незважаючи на те, що прецедентне право щодо віз усе ще є досить обмеженим, це суттєва реформа, оскільки вона передбачила більшу однаковість у застосуванні правової бази та посиленій судовий захист для осіб. Підтверджує потенціал тлумачення Судом *acquis* ЄС щодо віз рішення у справі *Хассані* від 2017 року щодо актуальності права на оскарження відмови у видачі віз [13].

Важелем, що посилив гарантії реалізації та захисту права громадян на свободу пересування стала Хартія основних прав Європейського Союзу від 07 грудня 2000 року [14]. Так, на думку С. В. Максименка, відповідний міжнародний документ є надзвичайно важливим і за своїм змістом являє собою «Біль про права» [15, с. 69-70]. Будучи одним з основоположних актів Євросоюзу, Хартія наділена юридичною силою установчих документів ЄС при цьому, залишаючись самостійним джерелом права, не відноситься до структури Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу [16].

Перейдемо до аналізу джерел вторинного права. 14 червня 1985 р. представники п'яти держав-учасниць Співтовариства Франції, ФРН, Бельгії, Нідерландів і Люксембургу підписали на р. Мозель поблизу люксембурзького населеного пункту Шенген угоду «Про скасування паспортного митного

контролю» на внутрішніх кордонах Співтовариства». Початково угода існувала незалежно від інших структур європейської інтеграції. Це, зокрема, зважаючи на відсутність консенсусу про скасування прикордонного контролю між країнами. Цікаво, що вона передбачала лише «поступово заміну паспортного контролю на візуальне спостереження за індивідуальними транспортними засобами, що могли б не зупинятися на кордонах, а лише проїжджати зі зниженою швидкістю» [17, с. 89]. Документ не вимагав ратифікації й був фактично рекомендаційним. Але саме він започаткував «шенгенський процес».

19 червня 1990 року Угоду було доповнено Шенгенською конвенцією про спільні права видачі віз громадянам країн, що не входили до Європейського Співтовариства. На базі цих угод відбувалося створення Шенгенської зони зі скасування візової системи, прикордонного й митного контролю. Шенгенська конвенція була розлогим документом. Вона підтверджувала принцип вільного пересування громадян Європейського Співтовариства всередині зони, утвореної зовнішніми кордонами держав, що приєдналися до неї та встановлювала єдині вимоги до видачі в'їзних віз іноземцям, котрі, отримавши єдину «шенгенську візу» для в'їзду до якоїсь з однієї країни-учасниці Угоди, мали право подорожувати рештою країн цієї зони без обмежень.

Хоча Шенгенську конвенцію було підписано поза межами Європейських Співтовариств і до неї спочатку приєдналися не всі країни ЄС, її підписання було важливим кроком до створення єдиного європейського простору в соціально-економічній і гуманітарній сферах. У Західній Європі формувався особливий психологічний клімат, який сприяв зміцненню настроїв на користь зближення західних європейців.

Комплекс ухвалених державами-учасниками Шенгенського простору правових основ становить шенгенські *acquis* ЄС, які формуються у сферах, що пов'язані зі скасуванням контролю зовнішніх кордонів; узгодженням умов в'їзду та видачі короткострокових віз; порядком перетину зовнішніх кордонів держав-членів ЄС; співробітництвом судових і поліцейських органів країн-учасниць організації; створенням Шенгенської інформаційної системи тощо [18].

У 2021р. Україна і ЄС на щорічній основі запровадили Діалог з кібербезпеки, і захисту кібероборони та протистояння кіберзлочинності. На безпрецедентну військову агресію росії проти України Європейський Союз увів першочергово шість пакетів санкцій, які направлені на недопущення фінансування Росією війни, санкції відносно російської політичної і військової кліки (економічні, індивідуальні, дипломатичні обмежувальні заходи). Запроваджені також аналогічні санкції і проти білоруських функціонерів, що причетні до вторгнення в Україну. Розділом III Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, яка згадувалась попередньо, визначені основні стратегічні взаємодії на шляху до утвердження верховенства права, зміцнення правоохоронної діяльності, розвиток взаємодії у сфері міграції, протидії тероризму, організованій злочинності, корупції, незаконним обігом наркотиків і т.д. На постійній основі запроваджено Діалог з дотримання прав людини в Україні на окупованих росією територіях. У 2022 році Рада ЄС в умовах російського вторгнення в Україну прийняла безпрецедентне рішення про тимчасову лібералізацію торгівлі з Україною, щоб полегшити експорт продукції в умовах війни.

Цілком зрозуміло, що з початком повномасштабної війни росії проти України з 24 лютого 2022 року та запровадженням у державі воєнного

стану, ці Угоди і Договори потребують суттєвих коригувань, з урахуванням реалій сьогодення у соціальній, політичній, оборонно-безпековій, економічній сферах. З початком повномасштабної війни росії проти України, стратегія комунікації з ЄС повинна сприяти новому формату забезпечення підтримки України у процесах правових основ візової лібералізації, приділяючи особливу увагу спільній системі безпеки і оборони, з особливою увагою застереження щодо запровадження і дотримання цивільного та демократичного моніторингу і контролю за даними процесами.

Виходячи з викладеного, аналіз основ нормативно-правової бази та наукових джерел з предмету дослідження дозволяє зробити висновок, що під джерелами правових основ правового регулювання процесу лібералізації візового режиму варто розуміти, як роздроблені та прийняті, з метою впливу на поведінку учасників суспільних відносин у сфері лібералізації візового режиму шляхом встановлення конкретних прав і обов'язків учасників цих відносин та їх упорядкування в інтересах суспільства уповноваженими суб'єктами правові норми.

Класифікувати такі джерела можна на:

- джерела первинного права («первинне законодавство»): установчі договори, на базі яких створена організація і сформоване коло найбільш значущих її органів, також нормативно-правові акти, які прирівнюються до установчих документів ЄС;

- джерела вторинного права («вторинне законодавство»): основна маса всіх численних документів, яка поєднує правові акти, прийняті органами ЄС: Візовий кодекс, конвенції, регламенти, висновки, директиви, прецедентна практика Суду ЄС, міжнародні договори, які укладено з третіми країнами, міжнародні

договори, які укладено з міжнародними організаціями.

Висновки. Таким чином, аналіз теоретико-правових основ процесів візової лібералізації дозволяє зробити такі висновки:

- візова лібералізація є складним багатоетапним процесом, що включає цілу низку заходів, які рідяться для кожної конкретної держави та можуть відбуватися як паралельно, так і послідовно, та має кінцевою метою безвізовий режим;

- процес лібералізації візового режиму регулюється значною кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили, які у своїй сукупності становлять систему джерел правового регулювання процесу лібералізації візового режиму.

Ця система включає акти первинного права ЄС та акти вторинного права ЄС, які об'єднуються між собою єдиною метою – пом'якшення візового режиму в межах ЄС.

Література:

1. Угода між Україною та Європейським співтовариством про спрощення оформлення віз. Люксембург, 18.07.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_850#Text (дата звернення 10.08.2023)
2. Про розвиток безвізового діалогу між Україною та ЄС. Офіційний сайт Представництва України при Співтоваристві із атомної енергії. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/> (дата звернення 10.08.2023)
3. Указ Президента України №Про Національний план з виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму України від 22.04.2011. № 494/2-11. ВВР 494/2011.
4. Кириченко В.М. Теорія держави і права: модульний курс: навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2010. 264 с.
5. Куліш А.М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України: дисертація кандидата юридичних наук, спеціальність 12.00.07. Харків. 2003. 177 с.
6. Чорний С.В. Поняття та особливості правового регулювання. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу. *Збірник тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції присвяченій 60 річчю Хмельницького національного університету*. 17 квітня 2022 р. Хмельницький. ХНУ. 2022. С. 249-252.
7. Демків Р.Я. Правове регулювання, як юридичне явище: окремі аспекти розуміння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. № 125 (1). С. 95-105.
8. Koikkalainen S. Free Movement in Europe: Past and Present. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/free-movement-europe-past-and-present> (дата звернення 07.05.2023).
9. Договір про заснування Європейської спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства). 25.03.1957. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017 (дата звернення 07.05.2023).
10. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. 2010/С 83/01. Хрестоматія. Упорядник Б.В. Бабіна. Одеса. Фенікс. 2012. 294 с.
11. Чулаєвська М. Основні засади здійснення міграційної політики ЄС за Лісабонською Угодою. *Збірник наукових праць*. 2010. № 2. С. 245-253.
12. CJEU, C-51/03 PPU, Georgescu, 31 March 2004, For further details see Meloni (n22), 96
13. CJEU, C-403/16 EI Hassani 13 December 2017. For further references in this regard see W. Piatek (2019) The right to an effective remedy in European law: significance, content and interaction, 6, China – FU Law Journal. 163-174.
14. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524 (дата звернення 07.05.2023)
15. Максименко С.В. Шенгенське право і свобода переміщення: міжнародно-правові аспекти глобальної міграції. Одеса. Астропринт. 2005. 192 с.
16. Мушак Н.Б. Свобода пересування осіб, як один із фундаментальних прав громадян ЄС. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. № 17 (ч. 1). С. 105-112.
17. Теорія та історія європейської інтеграції: навчальний посібник. / О.М. Кузь, Ю.І. Потоцька, І.В. Застава та ін. Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2020. 182 с.
18. Мушак Н.Б. Шенгенські *acquis* та Україна. Вічі. 2014. № 22. С.3-9.

References:

1. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym spivtovarystvom pro sproshchennia oformlennia viz. Liuksemburh, 18.07.2007 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_850#Text (Accessed 10.08.2023)
2. Pro rozvytok bezvizovoho dialohu mizh Ukrainoiu ta YeS. Ofitsiyni sait Predstavnytstva Ukrainy pry Spivtovarystvi iz atomnoi enerhii. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/> (Accessed 10.08.2023)
3. Ukaz Prezydenta Ukrainy №Pro Natsionalnyi plan z vykonannia Planu dii shchodo liberalizatsii Yevropeiskym Soiuzom vizovoho rezhymu Ukrainy vid 22.04.2011. № 494/2-11. VVR 494/2011.
4. Kyrychenko V.M. Teoriia derzhavy i prava: modulnyi kurs: navchalnyi posibnyk. Kyiv. Tsentr uchbovoi literatury. 2010. 264 p.
5. Kulish A.M. Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia statusu pratsivnykiv podatkovoi militsii Ukrainy: dysertatsiia kandydata yurydychnykh nauk, spetsialnist 12.00.07. Kharkiv. 2003. 177 p.
6. Chorni S.V. Poniattia ta osoblyvosti pravovoho rehulivannia // harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy z pravom Yevropeiskoho Soiuzu. Zbirnyk tez dopovidei III Vseukrainskoi naukovoii konferentsii prysviachenii 60 richchiu Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. 17 kvitnia 2022 r. Khmelnytskyi. KhNU. 2022. pp. 249-252.
7. Demkiv R.Ia Pravove rehulivannia, yak yurydychne yavlyshche: okremi aspekty rozuminnia. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Pravo». 2015. № 125 (1). pp. 95-105.
8. Koikkalainen S. Free Movement in Europe: Past and Present. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/free-movement-europe-past-and-present> (Accessed 07.05.2023)
9. Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoi spilnoty (Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoho ekonomichnoho spivtovarystva). 25.03.1957. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017 (Accessed 07.05.2023)
10. Konsolidovani versii dohovoru pro Yevropeiskyi Soiuz ta Dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu. 2010/S 83/01. Khrestomatiia. Uporiadnyk B.V. Babina. Odesa. Feniks. 2012. 294 s.
11. Chulaievska M. Osnovni zasady zdiisnennia mihratsiinoi polityky YeS za Lisabonskoii Uhodoiu. Zbirnyk naukovykh prats. 2010. № 2. S. 245-253.
12. CJEU, C-51/03 PPU, Geogecu, 31 March 2004, For further details see Meloni (n22), 96
13. CJEU, C-403//16 EI Hassau 13 December 2017. For further references in this regard see W. Piatek (2019) The right to an effective remedy in European law: significance, content and interaction, 6, China – FU Law Journal. 163-174.
14. Khartiia osnovnykh prav Yevropeiskoho Soiuzu vid 07.12.2000 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524 (Accessed 07.05.2023)
15. Maksymenko S.V. Shenhenske pravo i svoboda peremishchennia: mizhnarodno-pravovi aspekty hlobalnoi mihratsii. Odesa. Astroprynt. 2005. 192 p.
16. Mushak N.B. Svoboda peresuvannia osib, yak odyin iz fundamentalnykh prav hromadian YeS. Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. 2013. № 17 (ch. 1). pp. 105-112.
17. Teoriia ta istoriia yevropeiskoi intehratsii: navchalnyi posibnyk. / O.M. Kuz, Yu.I. Pototska, I.V. Zastava ta in. Kharkiv. KhNEU im. S. Kuznetsia. 2020. 182 p.
18. Mushak N.B. Shenhenski acquis ta Ukraina. Vichi. 2014. № 22. pp. 3-9.

Стаття надійшла до друку 21.10.2023